

О пресудама Европског суда за људска права у случајевима породичног насиља

Одговорност државе

У две недавне пресуде донете 2009. године поводом случајева породичног насиља са смртним исходом, Томашић против Хрватске и Опуз против Турске, обе завршене доношењем осуђујућих пресуда против поменутих држава, Европски суд за људска права у Стразбуру је стао на становиште да постоји одговорност држава у случајевима породичног насиља због непредузимања одговарајућих радњи и мера од стране надлежних државних органа принуде. Упадљива је сличност чињеничних и правних околности оба случаја са домаћим случајевима породичног насиља, па су слични поступци и пресуде истог суда против Србије врло могући.

У случају против Хрватске, М.М. од јула 2005. је претио да ће своју бившу супругу ако му се не врати разнети бомбом, као и њихову заједничку кћер. Како је ту претњу понављао и у центру за социјални рад као и током кривичног поступка који се водио против њега због породичног насиља, осуђен је на казну затвора од пет месеци и меру обавезног психијатријског лечења. У августу 2006, месец и по дана по издржаној казни, убио је из пушке своју бившу супругу, њихову заједничку кћер којом приликом је извршио и самоубиство. Најближи сродници убијене жене тужили су државу Хрватску Суду за људска права у Стразбуру који је донео осуђујућу пресуду против Хрватске.

У случају против Турске, Х.О. је у периоду 1995 - 2002. шест пута озбиљно напао своју супругу и/или њену мајку, укључујући при том и доношење тешких телесних повреда опасних по живот. Истрага је три пута обустављана због повлачења тужбе жене, а два пута због недостатка доказа. Случај је резултирао убиством женине мајке од стране Х.О. из ватреног оружја. Убиство је резултат вишегодишњег насиља, мирења под принудом (које је обично резултирало повлачењем кривичне тужбе) и поновног насиља. Након спроведеног поступка Европски суд за људска права једногласно је одбацио све приговоре Турске у поступку, те пресудио да је Турска повредила чланове 2, 3, и члан 14 у вези са члановима 2 и 3 Европске конвенције о људским правима (право на живот, забрана тортуре и забрана дискриминације у вези са овим члановима).

Суд је тим пресудама пре свега недвосмислено потврдио позитивне обавезе државе које се тичу заштите свих лица која се налазе под њеном влашћу, а која трпе или би могла трпети насиље или други облик нечовечног и понижавајућег поступања. Важно је напоменути да је Суд при том стао на становиште да је могуће мешање државе у права из чл. 8 (Право на поштовање приватног и породичног живота) како би се осигурало уживање права из чл. 2 и 3 (Право на живот и Забрана мучења) која имају примат у овом случају. Суд је, дакле, закључио да нема места екстензивном тумачењу чл. 8 од стране држава чланица када су у питању право на живот и телесну сигурност жртве. Држава има обавезу усклађивања права које ужива жртва из члана 8 (лични и породични живот), са једне стране, и из члана 2 (право на живот) и члана 3 (забрана тортуре), са друге стране. Наиме, право на заштиту од тортуре и право на живот чија је перемпторна правна природа захтева од држава адекватне активности у погледу истраживања и кривичног прогона таквих дела. Одговорност да обезбеди кривични прогон и да спречи некажњивост починиоца је на страни државе. Суштина је да би права из Конвенције требало да буду "практична и делотворна", а не "теоријска и илузорна".

Суд је, такође, јасно стао на недвосмислено изражено становиште да у предметима који се односе на смрт у околностима из којих би могла произаћи одговорност државе, власти морају деловати на властиту иницијативу чим сазнају за дотичну ствар. Важно је приметити и да је Суд констатовао да немоћ државе да ефикасно спречи родно засновано насиље представља облик дискриминације жена. Државе су одговорне када пропусте да с дужном пажњом спрече насиље над женама, укључујући и насиље извршено од стране приватних лица, као и да истраже, кривично гоне и казне то насиље.

Приликом доношења пресуде против Турске формирао се један широк национално-мултинационални приступ и на основу тако добијених налаза апострофирао дужност заштите лица која трпе насиље, а које је добрим делом резултат немара државе и њене неспособности да ово насиље спречи, као и да ефикасно процесуира и казни учиниоце ових дела. Не треба испустити из вида ни чињеницу да је Суд нагласио потребу да држава, односно јавни тужилац, настави гоњење учиниоца кривичног дела које је по карактеру породично насиље, иако се жртва повукла из поступка, односно одустала од кривичног гоњења. По мишљењу Суда, држава мора да посвети дужну пажњу чињеници да се жртва из поступка често повлачи против своје воље и под претњом учиниоца. Важна је и констатација Суда да међународна пракса препознаје више разних обавезних актера, а не само жртву, који имају дужност да пријаве и иницирају истрагу у случајевима породичног насиља.

http://www.danas.rs/danasrs/dijalog/odgovornost_drzave.46.html?news_id=198230